

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені В.І. ВЕРНАДСЬКОГО
Навчально-науковий інститут управління, економіки та
природокористування
Кафедра публічного управління та економіки

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор інституту
_____ **В. Г. Горник**
_____ 2020 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“ІСТОРІЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ”

освітній рівень   Бакалавр

галузь знань   28 Публічне управління та адміністрування

спеціальність
(спеціалізація)   281 «Публічне управління та адміністрування»

освітня програма   Публічне управління та адміністрування

тип дисципліни   Обов’язкова

Київ – 2020 рік

Розробник: Л.М. Костецька – к.держ.упр., старший викладач кафедри публічного управління та економіки

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри публічного управління та економіки

Протокол від 17 листопада 2020 року № 5

Завідувач кафедри публічного
управління та економіки
д.держ.упр., професор

С.О. Кравченко

Погоджено:
Гарант освітньої програми

Л.М. Костецька

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників		Розподіл годин за навчальним планом		
Кількість кредитів:	7	Вид занять	Форма навчання	
Загальна кількість годин:	210		Денна	Заочна
Рік вивчення дисципліни за навчальним планом:	1	Лекції:	32	12
Семестр:	1	Практичні заняття:	-	-
Тижневе навантаження (год.):		Лабораторні заняття:	-	-
аудиторне:	4	Семінарські заняття:	32	8
самостійна робота:	8	Самостійна робота:	146	190
Форма підсумкового контролю:	Залік	Консультації:	-	-
Мова навчання:	українська	Індивідуальні заняття:	-	-

Консультативну допомогу здобувачі вищої освіти можуть отримати у ННП кафедри публічного управління та економіки, які безпосередньо проводять заняття або звернувшись з письмовим запитом на електронну пошту за адресою: Kostetska.lidiia@tnu.edu.ua.

2. Програма навчальної дисципліни

Передумови для вивчення дисципліни:

Препозит:	Постпозит
Філософія Історія та культура України Вступ до публічного управління	Основи діяльності публічного службовця Організація роботи органу публічної влади Планування в публічному управлінні Практика прийняття управлінських рішень

Мета вивчення дисципліни: формування у студентів теоретичних знань про історичний розвиток публічного управління, його системну природу, історичні етапи побудови, практичних вмінь і навичок щодо аналізу історичного досвіду держав та сучасного стану, тенденцій та перспектив розвитку публічного управління в Україні

Очікувані програмні результати навчання за дисципліною (за Освітньою програмою):

ПРН 1. Використовувати базові знання з історичних, культурних, політичних, соціальних, економічних засад розвитку суспільства.

ПРН 4. Знати структуру та особливості функціонування сфери публічного управління та адміністрування.

Загальні та спеціальні компетентності, що формуються у процесі вивчення дисципліни

Шифр та назва компетентності	Результати навчання			
	Знання	Уміння/ навички	Комунікація	Відповідальність і автономія

Загальні компетентності (ЗК)				
	ПРН 1	ПРН 1	ПРН 1	ПРН 1
ЗК 3. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя	ПРН 1 ПРН 4	ПРН 1 ПРН 4	ПРН 1 ПРН 4	ПРН 1 ПРН 4
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)				
ФК 10. Здатність до дослідницької та пошукової діяльності в сфері публічного управління та адміністрування	ПРН 1 ПРН 4	ПРН 1 ПРН 4	ПРН 1 ПРН 4	ПРН 1 ПРН 4

Зміст навчальної дисципліни

Розділ 1. Історичні корені публічного управління

Тема 1.1. Віхи історії управління державами

Держава як визначальна та найбільш життєва організація спільної діяльності людей. Революційна та еволюційна зміна внутрішнього та зовнішнього суспільного середовища (Трансформація державою інституційного середовища). Самоорганізація та об'єднання племен народностей задля формування нації, громадянського суспільства, в якому державі відводилась об'єднувчо-захисна місія (міжнародний досвід). Система державного устрою та управління в різні епохи розвитку суспільств.

Тема 1.2. Історичні витоки формування культури

Погляди на культуру мислителів Стародавньої Греції, Середньовіччя, Нового часу. Роль культури у розвитку держави. Теоретичні підходи мислителів минулого щодо розроблення і трактування управлінської культури. Управлінська культура як особливий підхід до осмислення професійного вияву управлінських якостей та певного етикету. Вплив культури на ефективне функціонування життєдіяльності суспільства. Культура управління та управлінська діяльність державних і суспільних інститутів. Принцип системності в управлінській культурі («мистецтво управління» за Платоном) та сучасна кібернетика (наука про управління. Новітні технології формування управлінської культури.

Тема 1.3. Роль традицій у публічному управлінні

Традиції як спадкоємність поколінь. Традиції як складова держави. Становлення традицій функціонування влади в різні історичні періоди. Види традицій у публічній владі (історичні, етнічні (національні), релігійні, політичні, правові тощо). Різноманітні політико-правові конструкції публічної влади, що існували у суспільствах на різних етапах історичного розвитку. Осмислення традицій публічної влади, сформованих у провідних європейських

демократичних країнах і на українських землях упродовж століть. Чинники збереження прогресивних (позитивних) традицій, що склалися на українських землях (національні, релігійні, політичні (результат розвитку суспільства і подальший розвиток держави), європейські демократичні, правові (міжнародні нормативно-правові акти)

Розділ 2. Основні чинники публічного управління

Тема 2.1. Закони та закономірності

Поняття та сутність закону та закономірностей, їх взаємозв'язок. Закони природи і закони суспільства. Закони розвитку і закони функціонування суспільства. Закони і закономірності як елементи структури наукової теорії (наукові факти, поняття, категорії, закони і закономірності, загальні принципи тощо). Закономірності державно-управлінської практики, як різновиду соціальної практики, та державно-управлінських відносин, як різновиду суспільних відносин. Закономірності у державному управлінні. Характеристика закономірностей публічного управління. Цінності у публічному управлінні. Права людини як державна цінність.

Тема 2.2. Управлінська еліта

Еволюція еліт. Поділ суспільства: правляча еліта та простолюдини (Конфуцій). Елітарний світогляд афінського аристократа Платона (його «ідеальна держава»). Відносини правителів і підданих за Н. Макіавеллі. Ідеологія зародження буржуазії XVII ст. (Дж. Мільтон, Дж. Локк, К.Гельвецій та ін.). Концепцію про «вищу расу аристократії» Ф. Ніцше. Формування елітарної теорії XIX -XX ст. (Гаetano Моска (1858-1941), Вільфредо Парето (1848-1923), Роберт Міхельс (1876-1936), німецький філософ О. Шпенглер, французький політолог Ж. Сорелем, австрійський психолог З. Фрейд, іспанський філософ Х. Ортега-і-Гассет). Характеристика еліти за В. Липинським. Елітаризм та демократія. Еліта та суспільство. Еліта сучасної України. Роль еліти у публічному управлінні. Проблема лідерства в теорії і практиці державного управління.

Тема 2.3. Розвиток громадянського суспільства в історії публічного управління

Поняття держава, суспільство і громада у Давній Греції. Громадянське суспільство у розумінні філософів Платона і Аристотеля. Теорії громадянського суспільства у творчості Н. Макіавеллі і Т. Гоббса, Дж. Локка. Громадянське суспільство як важливий запобіжник сваволі й диктатури у теорії Ш. -Л. Монтеск'є. Ототожнення держави і громадянського суспільства у теорії Ж. -Ж. Руссо. Сутність громадянського суспільства за І. Кантом. Трактування Г. Гегеля громадянського суспільства та його співвідношення з державою. Визначення К. Маркса щодо громадянського суспільства. Марксистсько-ленінська теорія. Громадянське суспільство у країнах комуністичної диктатури (1970-і роки). Концепція В. Гавела про взаємозв'язок поняття громадянського суспільства з ідеєю «антиполітичної» активності («Сила безсилах», 1978 рік). Розвиток громадянського суспільства об'єднаної Європи.

Становлення українського громадянського суспільства та національно-визвольний рух початку XX століття. (М. Грушевський, В. Винниченко, В. Липинський, Д. Донцов та ін.). Тоталітарні режими Європи, комунізм Росії – можливості української громадськості. Існування громадянського суспільства в умовах радянської державності. Нюрнберзький процес. Організація шістдесятників «Клуб творчої молоді» 1959 рік. Українська Гельсінська група(УГГ) 1988 рік. Декларація про державний суверенітет України 16.07.1990 року та Акту незалежності України 24.08.1991 року.

Громадянське суспільство, держава, демократія. Ставлення українців до інституцій громадянського суспільства.

Від теорії самоорганізації до практики державного управління.

Розділ 3. Становлення та розвиток української державності

Тема 3.1. Становлення української державності

Особливості становлення та розвитку української державності
Державотворення кочових племен та народів Північного Причорномор'я – кімерійці, скіфи та сармати.

Еволюція східнослов'янського етносу – риси української народності та утворення держави.

Виникнення першої держави східних слов'ян – Руська земля, чи Давньоруська держава (книжна назва – Київська Русь)

Перше східнослов'янське державне об'єднання, основу якого становили землі українського середнього Подніпров'я.

Державотворча енергія українства у другій половині XIV ст. (більшість українських земель увійшла до складу Великого князівства Литовського, а Східна Галичина опинилася в складі Польського королівства (Королівства Польського)).

Зародженням і діяльністю козацтва та створеною ними військово-політичної організації під назвою Запорозька Січ.

Державотворчий потенціал козацької державності у складі Австро-Угорської імперії.

Діяльність Кирило-Мефодіївського товариства.

Відродження українського суспільно-політичного життя у XIX ст.

Принципи державного управління: становлення та еволюція.

Тема 3.2. Розвиток українського державного управління до 1991 року

Розвиток українського державного управління: IX – перша половина XIV ст. – київсько-руський та галицько-волинський період: виникнення, розквіт та занепад Давньоруської держави.

Розвиток українського державного управління: – середина XIV – XVII ст. – литовсько-руський та польський періоди: втрата незалежності Давньоруської держави, розподіл її земель між Великим князівством Литовським та Польщею.

Розвиток українського державного управління: – середина XVII ст. – друга половина XVII ст. – козацький період: доба Визвольної війни українського народу під проводом Богдана Хмельницького; формування Козацької гетьманської держави.

Розвиток українського державного управління: – кінець XVIII ст. – 1917 р. – бездержавницький період: перебування українських земель у складі Російської та Австрійської (Австро-Угорської) імперій.

Розвиток українського державного управління: – 1917-1920 рр. – період визвольних змагань українського народу: доба Центральної Ради, Гетьманату Скоропадського, Директорії УНР, ЗУНР.

Помилки в управлінні керівників української революції (1917-1921 рр.) та їх урахування на сучасному етапі.

Розвиток українського державного управління: – 1920-1991 рр. – радянський період: перебування Української радянської соціалістичної республіки у складі СРСР (утворений 30 грудня 1922 р.).

Відмінності між радянським типом організації державної влади та парламентською республікою.

Особливості історичного досвіду державного управління в Україні.

Державна служба як професія та покликання.

Підходи до сучасної державно-управлінської діяльності.

Аксіологічні аспекти ідеології сталого розвитку.

Тема 3.3. Публічне управління у незалежній Україні

Підходи до сучасної державно-управлінської діяльності.

Становлення державного управління незалежної України.

Розвиток українського державного управління – Декларацію про державний суверенітет України – утвердження незалежності України.

Інститут президента у незалежній Україні (1991 р. – по цей час).

Період президентства Кравчука Л. М. (1991-1994 рр.).

Період президентства Кучми Л. Д. (1994-2004 рр.).
 Період президентства Ющенко В. А. (2005-2010 рр.).
 Період президентства Януковича В. Ф. (2010-2014 рр.).
 Євромайдан збройна агресія Російської Федерації захоплення Криму і частини Донбасу (2014 р.)
 Період президентства Порошенка П. О. (2014-2019 рр.).
 Період президентства Зеленського В. О. (2019-2021 рр.).
 Діяльність органів публічної влади в контексті підписання Угоди про асоціацію з Європейським Союзом
 Діяльність органів державної влади у контексті розвитку публічного управління в Україні у роки незалежності України.

3. Структура навчальної дисципліни (тематичний план)

ДЕННА ФОРМА

Назви розділів і тем	Кількість годин				
	денна форма				
	Всього	у тому числі			
л		п/л аб.	се м.	с. р.	
1	2	3	4	5	6
Розділ 1. Історичні корені публічного управління					
Тема 1.1. Віхи історії управління державами	18	4		2	12
Тема 1.2. Історичні витоки формування культури	32	4		4	24
Тема 1.3. Роль традицій у публічному управлінні	28	4		4	20
Разом за розділом 1	78	12		10	56
Розділ 2. Основні чинники публічного управління					
Тема 2.1. Закони та закономірності	24	2		2	20
Тема 2.2. Управлінська еліта	20	4		4	12
Тема 2.3. Розвиток громадянського суспільства в історії публічного управління	24	4		4	16
Разом за розділом 2	68	10		10	48
Розділ 3. Становлення та розвиток української державності					
Тема 3.1. Становлення української державності	22	2		4	16
Тема 3.2. Розвиток українського державного управління до 1991 року	22	4		4	14
Тема 3.3. Публічне управління у незалежній Україні	20	4		4	12
Разом за розділом 3	64	10		12	42
Залік				2	
Усього годин	210	32		32	146

ЗАОЧНА ФОРМА

Назви розділів і тем	Кількість годин	
	заочна форма	
	Всього	у тому числі

		л	п/л аб.	се м.	с. р.
1	2	3	4	5	6
Розділ 1. Історичні корені публічного управління					
Тема 1.1. Віхи історії управління державами	18			2	16
Тема 1.2. Історичні витoki формування культури	32	2			30
Тема 1.3. Роль традицій у публічному управлінні	28	2			26
Разом за розділом 1	78	4		2	72
Розділ 2. Основні чинники публічного управління					
Тема 2.1. Закони та закономірності	24				24
Тема 2.2. Управлінська еліта	20	2		2	16
Тема 2.3. Розвиток громадянського суспільства в історії публічного управління	24	2			22
Разом за розділом 2	68	4		2	62
Розділ 3. Становлення та розвиток української державності					
Тема 3.1. Становлення української державності	22			2	20
Тема 3.2. Розвиток українського державного управління до 1991 року	22	2		2	18
Тема 3.3. Публічне управління у незалежній Україні	20	2			18
Разом за розділом 3	64	4		4	56
Залік				2	
Усього годин	210	12		8	190

4. Організація самостійної роботи студентів

4.1. Підготовка до семінарських та практичних (лабораторних) занять

Тема 1.1. Віхи історії управління державами

Питання до семінарського заняття

1. Особливості утворення народностей (за територіальною чи племінною ознакою)
2. Суспільний устрій первісних племен
3. Чинники становлення ранньокласового суспільства – виникнення розгалуженої соціальної стратифікації населення. (Все без винятку населення України в II тис. до н. е. відповідає критеріям пізньопервісного суспільства, яке наближалось у своєму розвитку до ранньокласових структур).
4. Основні суспільні структури пізньої бронзової доби: сім'ю, громаду, патронімію, плем'я, союз племен. (Етнічні утворення бронзової доби в Україні близькі до моделі ранніх землеробсько-скотарських комплексних суспільств).
5. Міжетнічні конфлікти – воєнні сутички – утворення прошарку нерівноправних членів громад за рахунок полонених.
6. Аналіз системи соціально-трудових відносин. Соціальне партнерство, шляхи урегулювання конфліктів.
7. Необхідність оформлення суспільного партнерства між державою та соціальними групами. Забезпечення громадянського миру і злагоди.
8. Об'єднавчо-захисна місія держави задля формування нації, громадянського суспільства.

9. Показники людського розвитку, які можуть стати основою для визначення цілей державного управління (навести приклади).

10. Фактори впливу зовнішнього середовища на систему державного управління

Тема 1.2. Історичні витoki формування культури

Питання до семінарського заняття

1. Управлінська культура та її вплив на ефективне функціонування життєдіяльності суспільства.

2. Проблеми формування управлінської культури

3. Культура управління у Давній Греції. Афіньська демократія.

4. Управлінська культура за Сократом, Платоном, Арістотелем.

5. Формування управлінської культури в епоху Середньовіччя.

6. Становлення капіталістичних відносин – епоха нових теорій, концепцій, ідей і принципів управлінської культури.

7. Управлінська культура бюрократичного типу та її роль в управлінні за М. Вебером.

8. Внесок у розвиток управлінської культури мислителями давнини (Конфуцій, Демокрит, Ксенофонт, Д. Макклєнд тощо)

9. Національна культура та державницькі традиції – вклад М. Драгоманова, М. Грушевського, Д. Донцова тощо

Тема 1.3. Роль традицій

Питання до семінарського заняття

1. Роль традицій (політичних, історичних, правових, національних) у розбудові публічної влади

2. Сутність історичних традицій у публічному управлінні.

3. Наслідки нехтування місцевих традицій органами публічної влади.

4. Політичні традиції – стійкі образи політичної реальності та влади.

5. Відмова від національних традицій – зростання міжнародної ворожнечі в суспільстві.

6. Позитивні і негативні наслідки традицій.

Тема 2.1. Закони та закономірності

Питання до семінарського заняття

1. Закони і закономірності (ширше і вужче поняття).

2. Закони природи і закони суспільства.

3. Закони і закономірності як елементи структури наукової теорії (наукові факти, поняття, категорії, закони і закономірності, загальні принципи тощо).

4. Закономірності державно-управлінської практики як різновиду соціальної практики та державно-управлінських відносин як різновиду суспільних відносин.

5. Закономірності у державному управлінні.

6. Характеристика закономірностей публічного управління.

7. Цінності у публічному управлінні.

8. Визначте ціннісні аспекти в державному управлінні

9. Конституція як фактор забезпечення наступності цінностей держави.

Тема 2.2. Управлінська еліта

Питання до семінарського заняття

1. Поділ суспільства на правлячу еліту та простолюдинів (Конфуцій).

2. Елітарний світогляд афінського аристократа Платона (його «ідеальна держава»).

3. Відносини правителів і підданих за Н. Макіавеллі.

4. Ідеологія зародження буржуазії XVII ст. (Дж. Мільтон, Дж. Локк, К. Гельвецій та ін.).

5. Концепцію про «вищу расу аристократії» Ф. Ніцше.
6. Формування елітарної теорії XIX -XX ст. (Гаetano Моска (1858-1941), Вільфредо Парето (1848-1923), Роберт Міхельс (1876-1936), німецький філософ О. Шпенглер, французький політолог Ж. Сорелем, австрійський психолог З. Фрейд, іспанський філософ Х. Ортега-і-Гассет).
7. Характеристика еліти за В. Липинським.
8. Елітаризм та демократія.
9. Еліта та суспільство.

Тема 2.3. Розвиток громадянського суспільства в історії публічного управління

Питання до семінарського заняття

1. Розкрийте роль взаємодії органів державної влади та інститутів громадянського суспільства у процесах державного управління.
2. Ототожнення держави і громадянського суспільства у теорії Ж. -Ж. Руссо.
3. Сутність громадянського суспільства за І. Кантом.
4. Трактування Г. Гегеля громадянського суспільства та його співвідношення з державою.
5. Визначення К. Маркса щодо громадянського суспільства. Марксистсько-ленінська теорія.
6. Громадянське суспільство у країнах комуністичної диктатури (1970-і роки).
7. Концепція В. Гавела про взаємозв'язок поняття громадянського суспільства з ідеєю «антиполітичної» активності («Сила безсилим», 1978 рік).
8. Розвиток громадянського суспільства об'єднаної Європи.

Тема 3.1. Становлення української державності

Питання до семінарського заняття

1. Назвіть основні ознаки держави
2. Охарактеризуйте основні функції держави
3. Яку роль відіграє державне будівництво для розуміння держави як об'єкта управління?
4. Державотворення кочових племен та народів Північного Причорномор'я – кімерійці, скіфи та сармати.
5. Еволюція східнослов'янського етносу – риси української народності та утворення держави.
6. Виникнення першої держави східних слов'ян – Руська земля, чи Давньоруська держава (книжна назва – Київська Русь)
7. Перше східнослов'янське державне об'єднання, основу якого становили землі українського середнього Подніпров'я.
8. Державотворча енергія українства у другій половині XIV ст. (більшість українських земель увійшла до складу Великого князівства Литовського, а Східна Галичина опинилася в складі Польського королівства (Королівства Польського)).
9. Зародженням і діяльністю козацтва та створеною ними військово-політичної організації під назвою Запорізька Січ.

Тема 3.2. Розвиток українського державного управління до 1991 року

Питання до семінарського заняття

1. Які поняття є ключовими для розуміння сутності та особливостей державного управління?
2. Надайте визначення державного управління виходячи з властивості цілеспрямованості.
3. Українська радянська державність 1920-1980 рр.

4. Створенням Радянської України – Української Соціалістичної Радянської Республіки (УРСР) та Української Радянської Соціалістичної Республіки (УРСР)
5. «Диктатура пролетаріату» та «влада трудового народу».
6. Офіційна «комуністична» ідеологія (державний соціалізм, радянська демократія).
7. Радянський режим «перебудови» (1985-1991 рр.).
8. Декларацію про державний суверенітет України – утвердження незалежності України.
9. Спроба антиконституційного перевороту («ГКЧП») –переорієнтація українців щодо підтримки національної державності.

Тема 3.3. Публічне управління у незалежній Україні

Питання до семінарського заняття

1. Розвиток українського державного управління на початку незалежності України (1991-1994 рр.)
2. Державного управління за Президента Л.Д. Кучми в контексті економічної кризи (1994-2004 рр.)
3. Діяльність органів публічної влади в контексті підписання Угоди про асоціацію з Європейським Союзом
4. Публічна самоврядна (муніципальна) влада в Україні: основні ознаки та особливості
5. Діяльність органів державної влади у контексті розвитку публічного управління в Україні у роки незалежності України
6. Модернізація органів публічної влади

4.2. Матеріали для самоконтролю

Самостійна робота студента у межах навчальної дисципліни "Історія публічного управління" передбачає написання та захист ним творчої роботи до кожного розділу на одну з передбачених переліком тем за власним вибором. Виконання цієї роботи зорієнтоване на практичне застосування знань і розвиток вмінь, здобутих в процесі лекційних і семінарських занять, самостійного опрацювання навчальних матеріалів. Творча робота висвітлює результати самостійного обдумування слухачами історичних проблем розвитку публічного управління в Україні. Викладення необхідних матеріалів повинно бути лаконічним, чітко сформульованим і відповідати суті проблеми. Результатом написання творчої роботи є обґрунтований авторський висновок щодо обраної тематики і можливі рекомендації для розв'язання проблеми.

Вимоги до захисту творчої роботи:

- творча робота повинна бути підготовлена кожним студентом індивідуально;
- виконана творча робота надається у електронному вигляді (файлом) викладачеві не пізніше, ніж за 2 тижні до початку екзаменаційної сесії;
- друкований варіант творчої роботи надається студентом під час захисту;
- результати написання творчої роботи презентуються студентом під час екзаменаційної сесії у формі короткої доповіді та відповідей на поставлені запитання;
- на захисті для доповіді надається 5 хв.

Структура творчої роботи.

У структурі творчої роботи виділяються такі основні складові частини.

1. Постановка проблеми:

- короткий аналіз сучасного стану публічного управління у частині, що стосується обраної теми есе, виділення суперечностей та недоліків, що зумовлюють проблему;
- чітке формулювання проблеми відповідно до виділених суперечностей та недоліків, основні складові проблеми;
- негативні наслідки того, що проблема не вирішується.

2. Шляхи вирішення проблеми:

- визначення підходів до вирішення проблеми;

- опис конкретних шляхів реалізації обраних підходів.
- 3. Значення для практики:
  - позитивні зміни у галузі публічного управління внаслідок реалізації запропонованих підходів;
  - позитивне значення цих змін для розвитку відкритого врядування.
- 4. Висновки, що коротко відображають результати проведеного слухачем дослідження проблеми.
- 5. Перелік використаних джерел, оформлених згідно із вимогами.

Вимоги до оформлення творчої роботи.

Творча робота має бути роздрукована на білому папері стандартного формату А4. Розмір шрифту – 14 кегель, міжрядковий інтервал – 1,5, поля – 2 см з усіх боків. Титульний аркуш творчої роботи повинен мати такий зміст: назва університету; назва інституту; назва кафедри; назва навчальної дисципліни; тема творчої роботи; прізвище, ім'я, по батькові студента, курс, шифр академічної групи; рік написання творчої роботи. За титульним аркушем слідує план творчої роботи, в якому треба виділити всі її структурні частини. У плані праворуч позначаються номери сторінок початку кожного пункту. Обсяг творчої роботи визначається вмінням слухача стисло і водночас вичерпно розкрити тему: показати значення проблеми, що розглядається, оцінити, як вона висвітлюється в спеціальній літературі та розв'язується на практиці, зробити висновки та обґрунтувати власні пропозиції. Обсяг роботи – 15-20 сторінок. Обов'язкова вимога: чітке посилання на джерела інформації. Всі цифри, факти, теорії, думки вчених, цитати повинні мати посилання у вигляді [2, с. 54] (перша цифра означає номер джерела у наведеному в кінці реферату списку літератури, а друга цифра – номер сторінки у цьому джерелі). Бажано використовувати в творчій роботі таблиці, схеми, графіки, діаграми тощо. Список використаної літератури (не менше 7 джерел) оформляється згідно з діючими правилами. Якщо інформація взята з мережі Інтернет, потрібно, як і для звичайної літератури, вказати автора, назву статті, а потім навести адресу сайту в Інтернеті. У творчій роботі мають бути обов'язково авторські пропозиції щодо вирішення проблеми, що розглядається. До тексту творчої роботи додається презентація у форматі Microsoft Power Point обсягом 10-12 слайдів, що відображає основні положення творчої роботи відповідно до його структури.

Перелік тем творчих робіт до розділу 1

1. Підходи в державному управлінні та їх еволюція.
2. Співвідношення цілей збереження, функціонування та розвитку суспільства в державному управлінні.
3. Взаємозв'язок держави та громадянського суспільства в управлінні суспільними процесами в історичному вимірі
4. Апарат управління у Скіфській рабовласницькій державі.
5. Місце віча в системі управління давньоруським містом.
6. Явище геронтократії: історичні корені та сучасні приклади.
7. Модернізація публічного управління у філософських теоріях Е.Гідденса, Ю.Габермаса, В.Вільсона, С.Хантінгтона та ін.
8. Еволюція системи державного управління у Великому князівстві Литовському та Польському Королівстві
9. Київська Русь як держава європейського типу.
10. Вплив польсько-литовської державницької традиції на формування устрою та особливостей функціонування Козацької держави доби Богдана Хмельницького.
11. Формування управлінської культури в епоху Середньовіччя.
12. Співвідношення культури з основними тенденціями розвитку цивілізації, суспільств.
13. Роль традицій у розвитку цивілізацій і суспільств.

Перелік тем творчих робіт до розділу 2

1. Еволюція основних напрямів досліджень української науки “Державне управління”.
2. Закони і закономірності в історичному вимірі розвитку публічного управління
3. Закономірності державного управління та форми їх прояву
4. Закономірності державно-управлінської практики, як різновиду соціальної практики, та державно-управлінських відносин, як різновиду суспільних відносин.
5. Цінності держави як система моральних орієнтирів для громадян і влади, які унормовують основні сфери і зміст взаємодії між ними.
6. Особливості формування цінностей у державному управлінні в Україні.
7. Права людини як державна цінність.
8. Громадянське суспільства та його співвідношення з державою за Г. Гегелем
9. Взаємозв’язок держави та громадянського суспільства в управлінні суспільними процесами
10. Державне управління як система самоорганізації суспільства.
11. Історичний досвід функціонування системи місцевих органів влади в Україні
12. Формування управлінського апарату на українських землях у складі Російської імперії.
13. Еліти та суспільства.
14. Проблема лідерства в теорії і практиці державного управління.
15. Від теорії самоорганізації до практики державного управління.

Перелік тем творчих робіт до розділу 3

1. Особливості становлення та розвитку української державності.
2. Принципи державного управління: становлення та еволюція.
3. Державна служба як професія та покликання.
4. Аксиологічні аспекти ідеології сталого розвитку.
5. Підходи до сучасної державно-управлінської діяльності.
6. Давньоруська державність.
7. Феномен русько-литовської державності.
8. Українська Козацька республіка.
9. Українська державність часів національно-демократичної революції.
10. Радянська українська державність.
11. Магдебурзьке право на українських землях.
12. Система державного управління в УРСР в період 1946-1991 рр.
13. Інститут президента в незалежній Україні (1991 р. – по цей час).
14. Інновації в сучасній науці державного управління.
15. Запорозька Січ: державне утворення чи самоврядна громадська інституція?
16. Українська Народна Республіка та радянський державний устрій: аналогії та відмінності.
17. Чи був М.Грушевський першим президентом України?
18. Соборність українських земель та її значення для сучасного державотворення.
19. Типи і прототипи українських політиків кінця ХХ – початку ХХІ ст. та доби української революції (1917-1921 рр.).
20. Помилки в управлінні керівників української революції (1917-1921 рр.) та їх урахування на сучасному етапі.
21. У чому полягала «провідна та спрямовуюча» роль комуністичної партії у функціонуванні політичної системи радянської України (за Конституцією УРСР 1978 р.).
22. Відмінності між радянським типом організації державної влади та парламентською республікою.
23. Конституційні засади державності УРСР за Конституцією 1978 р.
24. Основні суперечності радянського типу організації державної влади.
25. Основні етапи становлення системи державного управління незалежної України.

26. Формування вертикалі виконавчої влади: підсумки та перспективи (за чинною Конституцією України від 28 червня 1996 р.).

27. Конституційні засади системи місцевого самоврядування в Україні: перспективи розвитку.

28. Конституційна реформа 8 грудня 2004 р.: переваги та недоліки.

29. Особливості історичного досвіду державного управління в Україні.

30. Досягнення та прорахунки в державному управлінні гетьмана П.Скоропадського.

31. Кардинальні зміни державного управління в модерному суспільстві.

32. Державне управління в Україні в радянські часи: досягнення, трагедії та злочини.

33. Суперечливе становлення державного управління незалежної України.

4.3. Індивідуальні завдання

Не передбачено

4.4. Перелік питань для підготовки до підсумкового контролю

1. Традиції суспільства як відтворення життєдіяльності публічної влади.

2. Формування національних традицій на українських землях.

3. Сутність історичних, національних та політичних традицій та їх роль у публічній владі.

4. Управлінська культура та її вплив на ефективне функціонування життєдіяльності суспільства.

5. Поняття культура як творчий доробок поколінь.

6. Культура управління у Давній Греції. Афіньська демократія.

7. Управлінська культура за Сократом, Платоном, Арістотелем.

8. Формування управлінської культури в епоху Середньовіччя.

9. Управлінська культура бюрократичного типу та її роль в управлінні за М. Вебером.

10. Співвідношення культури з основними тенденціями розвитку цивілізації, суспільств.

11. Національна культура та державницькі традиції – вклад М. Драгоманова, М. Грушевського, Д. Донцова тощо.

12. Політична культури як основа для вивчення та аналізу процесів політичного розвитку.

13. Комунікація як засіб впливу на підвищення політичної культури публічної влади.

14. Співвідношення політичної і правової культури та їх роль у розвитку публічного управління.

15. Закони і закономірності в історичному вимірі розвитку публічного управління

16. Закони природи і закони суспільства.

17. Закономірності державно-управлінської практики, як різновиду соціальної практики, та державно-управлінських відносин, як різновиду суспільних відносин.

18. Характеристика закономірностей публічного управління.

19. Цінності як основа формування ідеології публічного управління.

20. Цінності держави як система моральних орієнтирів для громадян і влади, які унормовують основні сфери і зміст взаємодії між ними.

21. Поділ суспільства на правлячу еліту та простолюдинів (Конфуцій).

22. Елітарний світогляд афіньського аристократа Платона (його «ідеальна держава»).

23. Відносини правителів і підданих за Н. Макіавеллі.

24. Ідеологія зародження буржуазії XVII ст. (Дж. Мільтон, Дж. Локк, К. Гельвецій та ін.).

25. Характеристика еліти за В. Липинським.

26. Елітаризм та демократія.

27. Еліта та суспільство.

28. Поняття держава, суспільство і громада у Давній Греції.

29. Громадянське суспільство як важливий запобіжник сваволі й диктатури у теорії

Ш. -Л. Монтеск'є.

30. Ототожнення держави і громадянського суспільства у теорії Ж. -Ж. Руссо.

31. Трактатування Г. Гегеля громадянського суспільства та його співвідношення з державою.

32. Розвиток українського державного управління: IX – перша половина XIV ст. – київсько-руський та галицько-волинський період: виникнення, розквіт та занепад Давньоруської держави.

33. Розвиток українського державного управління: – середина XIV – XVII ст. – литовсько-руський та польський періоди: втрата незалежності Давньоруської держави, розподіл її земель між Великим князівством Литовським та Польщею.

34. Розвиток українського державного управління: – середина XVII ст. – друга половина XVII ст. – козацький період: доба Визвольної війни українського народу під проводом Богдана Хмельницького; формування Козацької гетьманської держави.

35. Розвиток українського державного управління: – кінець XVIII ст. – 1917 р. – бездержавницький період: перебування українських земель у складі Російської та Австрійської (Австро-Угорської) імперій.

36. Розвиток українського державного управління: – 1917-1920 рр. – період визвольних змагань українського народу: доба Центральної Ради, Гетьманату Скоропадського, Директорії УНР, ЗУНР.

37. Розвиток українського державного управління: – 1920-1991 рр. – радянський період: перебування Української радянської соціалістичної республіки у складі СРСР (утворений 30 грудня 1922 р.).

38. Розвиток українського державного управління – Декларацію про державний суверенітет України – утвердження незалежності України.

39. Діяльність органів публічної влади в контексті підписання Угоди про асоціацію з Європейським Союзом

40. Діяльність органів державної влади у контексті розвитку публічного управління в Україні у роки незалежності України.

5. Критерії та система оцінювання результатів навчання

5.1. Політика курсу

Відвідування лекційних занять є добровільним, проте враховується при підсумковому контролі шляхом задавання додаткових запитань за відповідним матеріалом.

Відвідування семінарських занять є обов'язковим, їх пропуск автоматично знижує підсумкову оцінку за курсом, оскільки за відповідні семінари аспірант не отримує балів.

Політика академічної доброчесності визначається згідно з Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату в Таврійському національному університеті імені В.І. Вернадського.

5.2. Шкала та схема формування підсумкової оцінки

Денна форма навчання

Поточний контроль												Підсумковий контроль	Сума
Розділ 1				Розділ 2				Розділ 3					
C1.1	C1.2	C1.3	TP1	C2.1	C2.2	C2.3	TP2	C3.1	C3.2	C3.3	TP3	30	100
5	5	5	10	5	5	5	5	5	5	5	10		

C1.1,... C3.3 – семінари до тем розділів

TP1 ... TP3 – творчі роботи до розділів

Заочна форма навчання

Поточний контроль	Підсумковий	Сума
-------------------	-------------	------

Розділ 1		Розділ 2		Розділ 3			контроль	100
C1.1	TP1	C2.2	TP2	C3.1	C3.2	TP3		
10	10	10	10	10	10	10	30	

C1.1, ... C3.2 – семінари до тем розділів

TP1 ... TP3 – творчі роботи до розділів

5.3. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	відмінно	A	відмінне виконання
80-89	добре	B	вище середнього рівня
75-79	добре	C	загалом хороша робота
66-74	задовільно	D	непогано
60-65	задовільно	E	виконання відповідає мінімальним критеріям
30-59	незадовільно	FX	необхідне перескладання
0-29	незадовільно	F	необхідне повторне вивчення курсу

6. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

Не передбачено.

7. Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Грушевський М. С. Історія України-Руси: в 11 т. 12 кн. Т. 5 : Суспільно-політичний і церковний устрій і відносини в українсько-руських землях XIV-XVII віків. Київ: Наук. думка, 1994. 678 с.

2. Державне управління: підручник у 2 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. Київ ; Дніпропетровськ : НАДУ, 2012. Т. 1. Державне управління / ред. кол. : Ю. В. Ковбасюк (голова) та ін. 564 с.

3. Державне управління: основи теорії, історія і практика : навч. посіб. / В. Д. Бакуменко та ін. Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2009. 393 с.

4. Дорошенко Д. Історія України 1917-1923 рр. : у 2 т. Київ : Темпора, 2002. Т. 2. : Українська Гетьманська Держава 1918 року. 2002. 351 с.

5. Енциклопедія державного управління: у 8 т. / наук.-ред. колегія: Ю. В. Ковбасюк (голова) та ін. Київ: НАДУ, 2011. Т. 3 : Історія державного управління 788 с.

Додаткові

1. Бакуменко В. Д. Формування державно-управлінських рішень: проблеми теорії, методології, практики : монографія. Київ : УАДУ, 2000. 328 с.

2. Бондаренко Н. О. Громадянське суспільство в Україні: історико-правові аспекти становлення та розвитку. Форум права: електрон. наук. фахове вид. 2017. № 5. С. 57–63

3. Валуєвський О. Л. Культурна політика як основа стратегії модернізації українського суспільства. Публічне управління: теорія та практика: збірник наукових праць Асоціації докторів наук з державного управління. Харків: «ДокНаукДержУпр. 2014. № 2. С. 42–47.

4. Вебер М. Протестантская этика и дух капитализма. Избранные произведения. Москва : Просвещение, 1990.

5. Верстюк В. Лютнева революція. Українська Центральна Рада. Брест. Нариси історії Української революції 1917-1921 років : у 2 кн. / за ред. В. Верстюка, В. Головченка, Т. Осташка та ін. Київ : Наук. думка, 2011. Кн. 1. С. 87–250.

6. Винниченко В. Відродження нації: у 3 ч. Ч. 2: Історія української революції (марець 1917 р. – грудень 1919 р.). Київ : Політвидав України, 1990. 330 с.

7. Витоки: від найдавніших часів до першої половини IX ст. / упоряд. О. І. Гуржія. Київ: Україна, 1995. 416 с.

8. Декларація про державний суверенітет України: історія прийняття, документи, свідчення. Асоц. нар. депутатів України / ред. рада : О. Барабаш (голова) та ін. Житомир : Рута, 2010. 867 с.

9. Декларація про державний суверенітет від 16.07.1990р. (Відомості Верховної Ради УРСР (ВВР), 1990, N 31, ст.429). Дата оновлення: 16.07.1990. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 07.08.2020).

10. Директорія, Рада Народних Міністрів Української Народної Республіки. Листопад 1918 – листопад 1920 рр. : Док. і матеріали : у 2 т., 3 ч. / упоряд. : В. Верстюк (кер.) та ін. Київ : Вид-во ім. Олени Теліги, 2006. Т. 2. 744 с.

11. Закони, закономірності управління. URL: <http://www.osvitaplaza> (дата звернення 02.12.2020)

12. Касьянов Г. Незгодні: українська інтелігенція в русі опору 1960-1980-х років. Київ : Либідь, 1995. 224 с.

13. Кравченко С. О. Історія державно-управлінських реформ в Україні. Енциклопедія державного управління : у 8 т. / наук.-ред. колегія: Ю. В. Ковбасюк (голова) та ін. Київ : НАДУ, 2011. 788 с. Т. 3 : Історія державного управління. С. 339–342.

14. Макіавеллі Н. Державотворець / пер. з італ. Валентина Балог. Київ : Арій, 2015. 223 с.

15. Пояркова Т. К. Концепція демократичної політичної культури та основні тенденції її втілення в Україні: автореф. дис. ... канд. політ. наук 23.00.02 Київ, 2004. 16 с.

16. Українська революція гідності, агресія РФ і міжнародне право: колективна монографія / заг. ред. Задорожного О.В. Київ : «К.І.С.», 2014. 1016 с.

17. Українська Центральна Рада: Документи і матеріали : у 2 т. / НАН України. Ін-т історії України. Київ : Наук. думка, 1996. Т. 1: 4 березня – 9 грудня 1917 р. / упоряд. В. Верстюк (керівник) та ін. 590 с.

18. Українська Центральна Рада: Документи і матеріали : у 2 т. / НАН України. Ін-т історії України. Київ : Наук. думка, 1997. Т. 2 : 10 грудня – 29 квітня 1918 р. / упоряд. В. Верстюк (керівник) та ін. 424 с.

1. Законодавство України. – <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?user=a>
2. Організація Об'єдинених Націй. – <http://www.un.org/russian/>
3. Організація економічного співробітництва та розвитку. – <http://www.oecd.org>
4. Президент України. Офіційне інтернет-представництво. – <http://www.president.gov.ua>
5. Програма розвитку Організації Об'єдинених Націй. – <http://www.undp.org/>
6. Світовий банк. – <http://www.worldbank.org/>
7. Страны мира (полные данные). – <http://wgeo.ru/>
8. Урядовий портал. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. – <http://www.kmu.gov.ua/control>
9. European Commission. – http://ec.europa.eu/index_en.htm
10. Forward Studies Unit EU. – http://ec.europa.eu/comm/cdp/index_en.htm
11. Freedom House. – <http://www.freedomhouse.org/>
12. Gateway to the European Union. – http://europa.eu/index_en.htm
13. International Public Management Network. – <http://www.inpuma.net/>
14. Local Government and Public Service Reform Initiative. – <http://lgi.osi.hu/>
15. NISPAcee Information Portal. – <http://www.nispa.sk>
16. Open government partnership. – <http://www.opengovpartnership.org>
17. The Sigma Programme. – <http://www.sigmapweb.org>

18. United Cities and Local Governments. – <http://www.cities-localgovernments.org/>
19. United Nations Public Administration Network. – <http://www.unpan.org/>